

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuißimiè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1634

De Capitulis. XV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40244

de cum Amalar. lib. 4. de Offic. cap. 3. duo conuenire Ecclesiastico viro, exhortationem ad fratres, quæ fit in Responſorio breui, & ſingularem ad Deum deprecationem, cum intentione recta in gloriam Dei; quæ attenduntur in verſu Reſponſorij, & in addito *ſ. Gloria Patri.*

2 Omittitur *Gloria Patri* in tempore de Paſſione, reſumiturque initium Reſponſorij, ob cauſam in *precedenti capite* allatam num. 3. pag. 89. ex Concil. Tolet. IV. Non omittitur in Officio nouem Lectionum, ita vt, ſi in Dominica Paſſionis commemoratio fiat in ſecundis Veſperis de aliquo Feſto ſemiduplici, in Completorio dicendus erit *ſ. Gloria Patri*: quia Feſtum eſt iam inchoatum ea ratione quam attulimus de ſine Hymnorum de beata Virgine *ſupra cap. 6. num. 15. pag. 73.* ſed vide infra *ſect. ſexta cap. 12. num. 8.*

3 Ad Primam fit variatio Verſus pro varietate Feſtorum, vt in Rubrica *de his Reſponſorijs* num. 3. quæ mutatio habet eandem cauſas quas attulimus ſupra de ſine Hymnorum vario in Feſtis *cap. 6. num. 12. pag. 72.* Meminit Radulph. *Propoſ. 14.* mutationis huius in Natali Domini, Epiphania, Paſchate & Aſcenſione Domini; de alijs Feſtis non loquitur: quare mutatio in his poſterior eſt Radulpho. Decretit Ioannes XXII. mutari in Feſto Corporis Chriſti, in *Decreto ſapientis cit.* concurrentibus autem duobus Verſibus proprijs, altero ratione temporis, altero ratione Feſti, vt in Conceptione beatæ Virginis intra Aduentum, præferri debet ratio Feſti & eius Octauæ, ſicuti in ſine Hymnorum fit: quare in Dominica infra Octauam dicemus, *Qui natus eſt de Maria Virgine*, ad

Primam; non autem, *Qui venturus eſt in mundum.*

4 In Aduentu accidit ad Nonam mutatio Verſus; qui in Dominicis dicitur, *Domine Deus virtutum conuertere nos.* & in Ferijs dicitur, *Veni Domine, & noli tardare.* Reliqua ſunt eadem ad omnes Horas. Quarunt aliqui myſterium; ſed nulla eſt alia ratio, niſi quod in ſeriali Officio dicuntur ſtatim Preces, in quibus dicitur *ſ. Domine Deus virtutum*, &c. neque conſueuimus idem bis dicere in eadem Hora. Hinc ergo variatio illius Verſus.

5 Tempore Paſchali adduntur duo *Alleluia*, ex auctoritate Romana, inquit Radulph. *Propoſ. 12.* & ex *Regula ſancti Benedicti cap. 34.* quod alijs Feſtis nobilioribus conceditur, Natali Domini, Circumciſioni, Epiphania, Feſto Corporis Chriſti, & Transfigurationi; non tamen in his Feſtis adduntur ad Primam, & Completorium: & de Feſto Corporis Chriſti negat Ioannes XXII. in *Decreto citato.* Additionis patet ratio, ad plenioram lætitiæ indicandam; vbi verba quaſi deſunt ob breuitatem Reſponſiorum.

De Capitulis. CAP. XV.

1 **C**apitula, Lectiuncula, Lectiones breues, partiula, Verſiculi parui, Collationes, ſunt idem apud Radulph. *Propoſ. 13.* & 14. Capitella vocat Hugo *lib. 2. cap. 1.* quia, inquit, capita ſunt & principia variationis ad Horas, cum præcedentia ſint ſemper eadem. Capitula quoque dicuntur, quia vt plurimum in Feſtis ſumuntur de capitibus Epistoliarum quæ leguntur in Miſſa, Duran. *lib. 5. cap. 2.*

2 Ambroſius fuit auctor Capitulorum ad Tertiam, Sextam, & Nonam.

nam. Deinde Concilium Agathense *can. 21. Distinct. 5. de Consecrat. cap. Conuenit.* iussit ea dici post psalmodiam; ubi & ea vocat Collectiones, non Collationes, vt malè legit Gratianus, quem corrigit Suar. *libro 4. de Hor. Can. cap. 2. num. 19.* vnde etiam corrigendus erit Radulphus supra. sed Beda in Esdras ait, morem hunc inluisse in Ecclesia ab Esdra desumptum; cuius tempore quater in nocte, quater in die conuenientes Hebraei legentem sacras Litteras audiebant: nam à nostris post singulas psalmodias Horarum Canoniarum legitur semper aliquid, & octies in Officio, si feriale est, si solemne, decies, propter tres Nocturnos, siue de veteri siue de nouo Testamento, vel multum, vel parum. lege Hugonem *lib. 2. de Offic. cap. 1.* Aliqui dicunt quater in nocte nos legere, id est ad Vesperas, Completorium, Matutinum, & Laudes; quater in die, ad Primam, Tertiam, Sextam, Nonam.

3 Quærit Amalar. *lib. 4. cap. 3.* cur ante Capitula non petitur benedictio? Responder, quia vt plurimum has Lectiones legit Superior, qui Christi vicem gerit. Hebdomadarius eas legit, qui legentibus ad Matutinum, & ad Absolutionem in fine Primæ, & ante Completorium benedictionem impertit, vicem & ipse maioris gerens.

4 Quærit Hugo *lib. 2. cap. 3.* cur à maioribus leguntur hæ diurnales Lectiones breues, à minoribus nocturnales? Responder, quia diurnæ variantur, in qua varietate maiores sunt peritiores vt eas inueniant, & opportunè recitent; nocturnales autem faciliùs habentur ex Inuitatorio, & Psalmis, qui iuuant, inquit, ad distinctionem earumdem Lectionum. Faciliùs ha-

bentur (ego dicerem) quia Hebdomadarius peritior eas praparat, & signaculis dispositis aptè statim indicat quid sit legendum. hoc enim manus est eiusdem.

5 Quærit Duran. *loco citato,* cur longiores sunt Lectiones nocturnæ quàm diurnæ: & respõdet, nocturniùs aures accommodari Lectionibus.

6 Taceretur in his Capitulis titulus, & nomen auctoris, ob causam supra allatam *cap. 12. num. 19. ex Hugone pag. 88.* Et præterea statum ad Capitula, non sedemus, sicuti ad Lectiones Matutini: tum quia breues sunt Lectiones, & minùs fatigamur; tum quia, stante maiore qui Capitula legit, ob eiusdem reuerentiam stare debent alij, vt de nona Lectione ab Episcopo lecta in Natali Domini præscribitur in *Carim. Episc. lib. 2. cap. 5.*

7 In fine non dicitur, *Tu autem Domine,* &c. quia neque dicitur antè, *Inbe Domine,* &c. quæ duo sunt inuicem correlatiua; tum verò Sacerdos Hebdomadarius ea recitat, cui non conuenit ordinariè benedictionem ab alio petere: & præterea in breuiori Lectione faciliùs culpa euitatur, præsertim à perfecto viro, qualem repræsentat Hebdomadarius qui Capitula recitat, Durand. *loco citato.*

8 Notat Radulph. *Propos. 13.* Capitulum Tertiarum in Festis idem vt plurimum cum Capitulo Laudum & Vesperarum. Ratio esse potest, quia Vesperæ, Laudes, & Tertia, sunt Horæ nobiliores. Ad Tertiam enim dicitur Missa de Festo solemnis, & per Tertiam fit ad Missam aditus. Quare Capitula Vesperarum ter dicuntur, Capitula Nonæ bis, ad Absolutionem in Prima, & ad Nonam; Capitula ad Sextam semel, quæ sunt quæ medullia

Episto-

Epistolarum Missæ, sicuti Capitula Tertiæ initia Epistolarum, & Capitula Nonæ terminationes Epistolarum. Sed tempore Aduentus & Quadragesimæ quælibet Hora habet suum Capitulum pro toto tempore, vt dicemus suo loco.

9 Sumi verò debent ex Scriptura sacra, Radulph. loco citato, & de corde recitari, ait S. Benedict. in *Regula*. his enim Dei laudem agimus, & pronuntiamus, Radulph. *Propos.* 8. exhortamur nosmetipsos & alios audientes, qui opere bono respondent; quod significat Responsorium breue, Hugo in *Spec. cap.* 3. excitamus etiam deuotionem contra tadium, Duran. loco citato.

10 Discordant aliquando à textu vulgato sacrorum Bibliorum; quibus in casibus sufficit auctoritas S. Romanæ Ecclesiæ, de qua S. Bernard. *Ser.* 3. *Vigil. Natiuit.* hæc habet: Cùm Ecclesia, inquit, in Scripturis diuinis verba vel alterat, vel alternat, fortior est illa compositio quàm positio prima verborum: & fortassis tantò fortior, quantum distat inter figuram & veritatem, inter lucem & ymbra, inter Dominam & ancillam. Hæc ille, quæ noranda sunt pro casibus pluribus in Missali & Breuiario, si nulla alia suppetit ratio.

11 Semel in Officio Capitulum dicitur ante Hymnum, hoc est, in Completorio, cuius causam dedimus ex Hugone *sup. Section.* 4. *cap.* 6. *num.* 8. *pag.* 60. & *Deo gratias* in fine respondetur. Vide causas *suprà cap.* 12. *numero* 20. *pag.* 88.

12 Omittuntur Capitula in triduo maioris Hebdomadæ, & in Officio Defunctorum; & suo loco afferentur causæ.

De Oratione. CAP. XVI.

1 **V**nica Oratio pro omnibus Horis communiùs habetur, ait Radul. *Prop.* 13. quæ nouissimum locum in Horis Canonicis tenet, ex antiquo Ecclesiæ ritu, ait Amalar. *lib.* 4. *cap.* 45. vt vnusquisque tali scuto, id est communi Oratione rediens ad sua, muniatur contra omnia aduersa: vel, ex Hugone in *Spec. cap.* 3. vt diuina gratia, quæ actiones nostras præcessit, eadem ipsa subsequatur.

2 Eam dici in fine iussit Conc. Agathen. *de Consecr. Dist.* 15. *cap.* *Conuenit.* quæ toler esse breuis, ne multum loquentes oremus, *Matth.* 6.

3 Composuit Ambrosius plurimas, ex *Gemma lib.* 1. *cap.* 87. à Gelasio Papa auctæ & limatæ fuerunt, ex *Sigeb. ad ann.* 487. à S. Gregorio collectæ & distributæ, additis alijs, ex *VValafr. de Rebus Eccl. cap.* 22. atque Orationem concordare semper cum Officio & Euangelio S. Gregorij opera, asserit aperte *Microlog. cap.* 61. nos certè Ambrosianis non paucis Orationibus vtimur, vt suis locis indicabimus. Concilium verò Carthaginense, seu, vt alij, Africanum, *can.* 70. & *Mileuit. cap.* 12. quibus aderat S. Augustinus, reijciunt non probatas Orationes à Missa, & consequenter ab Officio diuino; cui, & Missæ regulariter communis est Oratio.

4 Prima & Completorium retinent easdem Orationes, ob causam allatam *suprà Sect. præced. pag.* 56. *num.* 12. vbi de Horis egimus. Reliquæ Horæ eadem concluduntur Oratione.

5 Ante Orationem dicitur, etiam ab eo qui recitat solus, *Dominus vobiscum*, vt fuse probat P. Damiani in